

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин та управління проєктами

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
«Міжнародна економічна інтеграція»

підготовки бакалаврів
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес»
денної (очної) форми навчання

Луцьк – 2024

Силабус освітнього компонента «Міжнародні економічні відносини» підготовки бакалаврів галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес».

Розробник: Бояр Андрій Олексійович, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та управління проєктами, доктор економічних наук, професор.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(підпис) (А. О. Бояр)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин та управління проєктами, протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри:

(Бояр А. О.)

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма навчання	29 – Міжнародні відносини 292 – Міжнародні економічні відносини, ОПП «Міжнародний бізнес»	Нормативна
Кількість годин/кредитів 90/3		Рік навчання – 2026-2027
		Семестр – 6-й
		Лекції – 22
ІНДЗ: немає		Практичні (семінарські) – 20 год.
		Самостійна робота – 42 год.
		Консультації – 6 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання		англійська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ППП: Бояр Андрій Олексійович

Науковий ступінь: доктор економічних наук

Вчене звання: професор

Посада: завідувач кафедри, професор кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами

Контактна інформація: 0662857460, Andrij.Boyar@vnu.edu.ua.

Дні і час занять: <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi>

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація курсу

Вивчатимуться сутність міжнародної економічної інтеграції, понятійний апарат, що застосовується для аналізу процесів міжнародної економічної інтеграції, рівні та форми міжнародної економічної інтеграції, особливості розвитку інтеграційних процесів та діяльності міжнародних інтеграційних угруповань, стан та перспективи розвитку діючих інтеграційних об'єднань світу, зокрема ЄС, NAFTA, MERCOSUR, ASEAN, COMESA, CARICOM, UNASUR, ЄАВТ, ЄврАзЕС, SACU, Андського співтовариства, GAFTA, CEFTA, ECOWAS та ін.

2. Пререквізити: «Теорія міжнародних економічних відносин», «Світова економіка та кон'юнктура світових ринків», «Міжнародне право», «Економіка і ЗЕЗ України».

3. Постреквізити: «Міжнародна торгівля», «Регулювання та безпека міжнародного бізнесу» та ін.

4. Мета і завдання освітнього компонента

Вивчення дисципліни «Міжнародна економічна інтеграція» спрямоване на формування у майбутніх економістів-міжнародників сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань у сфері міжнародної економічної інтеграції, розкриття сучасних наукових концепцій, понять, методів, рівнів, видів, масштабів поширення та перспектив розвитку міжнародної економічної інтеграції як форми прояву інтернаціоналізації господарського життя. Завданнями вивчення навчальної дисципліни є: розуміти сутність міжнародної економічної інтеграції; засвоїти понятійний апарат, що застосовується для аналізу процесів міжнародної економічної інтеграції; знати рівні та форми міжнародної економічної інтеграції, особливості розвитку інтеграційних процесів та діяльності міжнародних інтеграційних угруповань; уміти аналізувати стан та перспективи розвитку діючих інтеграційних об'єднань світу, зокрема ЄС, NAFTA, MERCOSUR, ASEAN, COMESA, CARICOM, UNASUR, ЄАВТ, ЄврАзЕС, SACU, Андське співтовариство, GAFTA, CEFTA, ECOWAS та ін.

5. Форми та методи навчання: інтерактивна лекція (вербальні та ілюстративно-демонстраційні методи: розповідь, пояснення, дискусія, презентація, демонстрація, запитання-відповідь, мозговий штурм), вебінар, аналіз ситуацій та розв'язання ситуаційних завдань, електронне тестування.

6. Компетентності та результати навчання (відповідно до освітньої програми)

ІНТ. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних економічних відносин в цілому та міжнародного бізнесу зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ФК1. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.

ФК2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.

ФК3. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку.

ФК4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

ФК8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

ФК9. Здатність до діагностики стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

ФК11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

ФК12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

ФК15. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

ПРН4. Систематизовувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

ПРН8. Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.

ПРН9. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.

ПРН10. Ідентифіковувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.

ПРН11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

ПРН12. Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

ПРН15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

ПРН18. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

7. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Метод контролю */ Макс бали
Змістовий модуль 1. Теорія міжнародної економічної інтеграції						
Тема 1. Вступ до міжнародної економічної інтеграції	7	2	2	3	-	ДС/4
Тема 2. Теорії міжнародної економічної інтеграції	10	2	2	5	1	ДС/4
Тема 3. Міжнародна економічна інтеграція підприємств як форма взаємодії господарюючих суб'єктів	9	2	2	5	-	ДС/3
Змістовий модуль 2. Емпірика міжнародної економічної інтеграції						
Тема 4. Інтеграційні угруповання Європи	6	2	1	3	-	ДС/4
Тема 5. Прогрес економічної інтеграції в ЄС	7	2	1	3	1	ДС/3
Тема 6. Зовнішньоекономічна політика ЄС	6	1	1	3	1	ДС/3
Тема 7. Бюджетно-фінансові ресурси ЄС	5	1	1	3	-	ДС/3
Тема 8. Секторальні та інші політики ЄС	9	2	2	4	1	ДС/3
Тема 9. Регіональна економічна інтеграція у Азіатсько - Європейському та Азіатсько-Тихоокеанському регіонах	8	2	2	3	1	ДС/3
Тема 10. Інтеграційні процеси у Північній та Південній Америках	7	2	2	3	-	ДС/3

Тема 11. Інтеграційні угруповання на африканському континенті	7	2	2	3	-	ДС/3
Тема 12. Участь України в міжнародних регіональних торговельних угодах	9	2	2	4	1	ДС/4
Підсумковий тест						Т/60
Всього годин:	90	22	20	42	6	100

Методи контролю*: ДС – дискусія, Т – тести.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Обов'язкове дотримання норм Кодексу академічної доброчесності ВНУ (<http://surl.li/aagxg>) у процесі навчання. Допускається заочне письмове відпрацювання пропущених з поважної причини семінарів. Максимальна кількість дозволених пропусків без поважної причини – 2. Можливе зарахування результатів формальної чи неформальної освіти як окремих тем чи змістових модулів курсу відповідно до Положення ВНУ від 29.08.2024 р. (<http://surl.li/sbwzdh>).

Максимальна кількість балів за вивчення курсу – 100, включаючи:

- до 40 балів за участь в обговореннях (семінари) (Модуль 1);
- до 60 балів за підсумковий тест (екзамен) (Модуль 2).

За участь в семінарському занятті (виступ, задавання питань, доповнення, коментування тощо) студент може отримати не більше, ніж відведена на це семінарське заняття кількість балів (таблиця). Виступ (відповідь) може бути оцінена у максимально можливу кількість балів – 3 або 4. Питання до виступаючих та викладача оцінюються у максимум 1 бал. Мінімальний крок оцінювання – 0,5 бала. Оцінювання здійснюється суб'єктивно викладачем впродовж заняття. Набрані кожним зі студентів бали оголошуються викладачем наприкінці заняття.

Підсумковий тест (контрольна робота) проводиться у формі електронного тесту за допомогою цифрових засобів у відведений викладачем для цього час. Кількість питань у підсумковому тесті – 40. Тип питань – питання альтернативного вибору з однією чи кількома правильними відповідями. Повна правильна відповідь на одне питання оцінюється у 1,5 бали. Максимальна кількість балів за тест (усі відповіді правильні) – 60.

Поточне оцінювання – модуль 1												Підсумкове оцінювання – модуль 2	Макс сума за курс
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	Тест	
4	4	3	4	3	3	3	3	3	3	3	4	60	100

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Форма підсумкового контролю – екзамен. Студент, який до екзамену набрав понад 75 балів, може погодитись на зарахування цих балів як остаточної оцінки за курс (без складання екзамену). Студенти, які набрали менше 75 балів або хочуть покращити свою підсумкову оцінку за курс складають екзамен у визначений розкладом заліково-екзаменаційної сесії час.

Екзамен проводиться шляхом електронного тестування за тією ж самою базою питань, що й підсумковий тест (контрольна робота). У випадку, якщо після іспиту здобувач освіти набрав менше, ніж 60 балів за курс, він перескладає іспит під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час першої здачі іспиту, анулюються, а бали за поточне оцінювання залишаються незмінними. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості – 60. Повторне складання іспиту допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету. Необхідний мінімум для успішного завершення курсу – 60 балів (див. Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів ВНУ імені Лесі Українки – <http://surl.li/prwyvs>).

Питання для підготовки до семінарів і підсумкового контролю:

Тема 1. Вступ до міжнародної економічної інтеграції

1. Міжнародна економічна інтеграція (МЕІ): визначення та поняття.
2. Еволюційні періоди МЕІ.
3. Принципи та основні характеристики сучасних процесів МЕІ.
4. Відповідність між категоріями «Міжнародна економічна інтеграція», «Міжнародне економічне співробітництво», «Міжнародні економічні контакти», «Міжнародні економічні відносини».
5. Форми (етапи або рівні) розвитку МЕІ: зона вільної торгівлі (ЗВТ), митний союз, спільний ринок, економічний союз, повна економічна інтеграція.
6. Протиріччя і асиметрії МЕІ.
7. Історичні та сучасні концепції МЕІ.

Тема 2. Теорії міжнародної економічної інтеграції

1. Огляд теоретичних розробок з питань міжнародної економічної інтеграції.
2. Теорії наслідків міжнародної вільної торгівлі:
 - 2.1. Ефект національного добробуту.
 - 2.2. Ефекти створення та відхилення торгівлі. «Шкідливе» і «корисне» відхилення торгівлі.
 - 2.3. Статичні та динамічні ефекти міжнародної вільної торгівлі.
 - 2.4. Ефект економічної ефективності.
 - 2.5. Ефект перерозподілу доходів.

Тема 3. Міжнародна економічна інтеграція на мікрорівні

1. Компанії як суб'єкти міжнародних економічних відносин. Особливості їх міжнародної економічної інтеграції.

2. Зовнішня і внутрішня, горизонтальна і вертикальна інтеграція компаній.
3. Поняття, види та організаційні особливості інтегрованих компаній.
4. Кооперація виробництва як форма інтеграції на мікрорівні.
5. Спільні підприємства і транснаціональні корпорації в системі міжнародної економічної інтеграції.
6. Міжнародна інтеграція підприємств у сфері досліджень та інновацій.
7. Особливості галузевої інтеграції на мікрорівні.

Тема 4. Інтеграційні угруповання в Європі

1. Історичний огляд європейської інтеграції.
2. Передумови створення європейських співтовариств в 1950-х рр.
3. Історія та сучасний стан Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ).
4. Еволюція договорів ЄС (засновницькі договори, Договір про злиття, Єдиний європейський акт, Маастрихтський договір, Амстердамський договір, Ніщський договір, Лісабонський договір).
5. Етапи регіональної економічної інтеграції в рамках ЄС (від ЗВТ до ЄВС).
6. Хвилі розширення ЄС.
7. Європейська інтеграція поза межами ЄС.

Тема 5. Інституційний та правовий устрій в ЄС

1. Адміністрування інтеграції в ЄС: загальні положення.
2. Структура та повноваження інституцій ЄС:
 - 2.1. Європейський парламент.
 - 2.2. Європейська Рада та Рада ЄС.
 - 2.3. Європейська комісія.
 - 2.4. Суд ЄС.
 - 2.5. Рахункова палата.
 - 2.6. Європейський центральний банк.
3. Процедури прийняття рішень в ЄС.
4. Інші органи ЄС (консультативні органи, Європейська служба зовнішньої діяльності, виконавчі органи тощо).
5. Види правових актів ЄС (первинне законодавство, міжнародні договори та угоди, вторинне законодавство, рішення судів, м'яке право).

Тема 6. Економічна інтеграція в ЄС

1. Єдиний ринок ЄС: стан та особливості.
2. Чотири свободи ринку ЄС та механізми їх забезпечення.
3. Регулювання конкуренції в ЄС:
 - 3.1. Антитрестівське регулювання.
 - 3.2. Регулювання зловживання домінуючим становищем.
 - 3.3. Контроль за злиттями і поглинаннями в ЄС.
4. Державна допомога та державні закупівлі в ЄС.
5. Сертифікація товарів, технічні норми і стандарти ЄС.
6. Основи Європейського валютного союзу. Маастрихтські критерії.

7. Європейська система центральних банків і Європейський центральний банк.
8. Передумови та наслідки введення євровалюти.

Тема 7. Зовнішня економічна політика ЄС

1. Наднаціональні та національні повноваження в регулюванні зовнішньої торгівлі ЄС.
2. Торгове законодавство ЄС та міжнародні торговельні угоди ЄС.
3. Методи регулювання зовнішньої торгівлі ЄС:
 - 3.1. Тарифне регулювання.
 - 3.2. Квоти в експортно-імпортних операціях.
 - 3.3. Антидемпінгове та антисубсидиційне регулювання.
 - 3.4. Правила походження.
 - 3.5. Торговельні преференції ЄС.
4. Регіональні торговельні угоди ЄС.

Тема 8. Секторальні та інші політики ЄС

1. Бюджет ЄС.
2. Політика згуртування ЄС.
3. Спільна сільськогосподарська політика.
4. Політика розвитку сільських територій.
5. Охорона навколишнього середовища.
6. Транспорт та енергетика. Транс'європейські мережі.
7. Дослідження та інновації.

Тема 9. Економічна інтеграція в Азіатсько-Європейському та Азіатсько-Тихоокеанському регіонах

1. Огляд економічного розвитку та економічної інтеграції регіонів.
2. Азіатсько-європейська інтеграція:
 - 2.1. Євразійський економічний союз (ЄАЕС) і його попередники.
Структура та досягнення ЄАЕС.
 - 2.2. Інші азіатсько-євроінтеграційні угруповання.
 - 2.3. Російська Федерація в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні інтеграції.
3. Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН): члени, цілі та інституції.
4. Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС): організація та діяльність.
5. Асоціація регіонального співробітництва Південної Азії (SAARC) та Південноазіатська зона вільної торгівлі (SAFTA).
6. Організація економічного співробітництва (ЕКО).
7. Панарабські інтеграційні процеси: Ліга арабських держав, Велика арабська зона вільної торгівлі (GAFTA) і Рада співробітництва країн Перської затоки (GCC).
8. Багатосторонні регіональні торговельні угоди: Всеосяжна та прогресивна

угода про транстихоокеанське партнерство (СРТПР), Регіональне всеосяжне економічне партнерство (RCEP або ASEAN+6) тощо.

Тема 10. Інтеграційні процеси в Північній та Південній (Латинській) Америці

1. Огляд економічного розвитку та міжнародної економічної інтеграції регіонів.
2. США в міжнародних інтеграційних угрупованнях.
3. НАФТА.
4. Міжнародні союзи в Латинській Америці:
 - 4.1. Андське співтовариство (CAN).
 - 4.2. МЕРКОСУР, УНАСУР і ПРОСУР.
 - 4.3. Центральнаамериканська система інтеграції (SICA).
 - 4.4. Карибське співтовариство (CARRICOM).
 - 4.5. Організація східнокарибських держав (OECS).
5. Тихоокеанський альянс.

Тема 11. Інтеграційні угруповання в Африка

1. Огляд економічного розвитку та економічної інтеграції на континенті.
2. Міжнародні союзи в Африці:
 - 2.1. Спільний ринок для Східної та Південної Африка (COMESA)
 - 2.2. Співтовариство розвитку Півдня Африки (SADC) і Південноафриканський митний союз (SACU).
 - 2.3. Економічне співтовариство країн Західної Африки (ECOWAS).
 - 2.4. Східноафриканське співтовариство (EAC).
 - 2.5. Західноафриканський економічний і валютний союз (UEMOA / WAEMU).
 - 2.6. Економічне співтовариство держав Центральної Африки (CEMAC).

Тема 12. Україна в регіональних торговельних угодах

1. Огляд зовнішньої торгівлі та зовнішньоекономічної політики України.
2. Україна в пострадянських інтеграційних угрупованнях.
3. Угода про асоціацію між Україною та ЄС та ЗВТ між Україною та ЄС.
4. ЗВТ між Україною та ЄАВТ.
5. ГУАМ і Україна.
6. Двосторонні угоди про вільну торгівлю України.
7. Перспективи лібералізації зовнішньої торгівлі для України.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є екзамен

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

- 1) Амеліна І В. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / Амеліна І. В., Попова Т. Л., Владимиров С. В. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 256 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_941_87386315.pdf
- 2) Європейський Союз: навч. посіб. / [А. О. Бояр (кер. авт. кол.), Н. П. Карпчук, Н. І. Романюк та ін.]; за ред. А. О. Бояра, С. В. Федонюка. Київ: ФОП Маслаков, 2020. 600 с.
- 3) Кібік О. М., Нестерова К. С., Хаймінова Ю. В. Міжнародна економіка : навч.-метод. посібн. Одеса, 2020. 85 с. URL: <http://surl.li/gezbf>
- 4) Лук'яненко Д.Г. Глобальна економічна інтеграція: монографія / Д. Г. Лук'яненко. – К.: КНЕУ, 2008. – 242 с.
- 5) Мальська М. П. Основи європейської інтеграції / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк. – Київ: Центр навчальної літератури, 2019. – 320 с.
- 6) Пати́ка Н. І. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / Пати́ка Н. І., Мартинюк О. В., Кучеренко Д. Г. Київ: Центр навчальної літератури, 2022. 560 с.
- 7) Розвиток новітніх форм міжнародної економічної інтеграції на початку ХХІ століття: монографія / О. І. Шнирков, А. С. Філіпенко, Р. О. Заблоцька, З.О. Луцишин та ін. ; за ред. О. І. Шниркова. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2016. – 415 с.
- 8) Balassa B. The Theory of Economic Integration / B. Balassa. – Homewood, Illinois : Richard D. Irwin, 1961. – 304 p.
- 9) Chapters 2-10, 2-11, 9-10, 11-2, 11-3 in Suranovic, Steve (2010). Policy and Theory of International Trade. Publisher: Saylor Foundation. Link: <https://2012books.lardbucket.org/books/policy-and-theory-of-international-trade/index.html>